

ABUZ DE DREPT ȘI RAPORTĂRILE SOCIETĂȚILOR PE ACȚIUNI

Valeriu KUCIUK,
doctor în drept, lector universitar

SUMMARY

The author examines topics related to joint stock reports and problems in interpretation of the Law on joint-stock companies nr. 1134/1997 and Law on the capital market. The review allowed the abuse of rights in the capital market, the author concludes about the reporting burden on companies applied legal actions and presents recommendations about the reports on the stock market of Moldova.

Keywords: report, joint-stock company, the capital market

REZUMAT

Autorul examinează subiectele ce țin de raportările societăților pe acțiuni și problemele care există în interpretarea prevederilor Legii cu privire la societățile pe acțiuni, nr. 1134 din 1997, și ale Legii privind piața de capital. Analizând abuzurile de drept admise pe piața de capital, autorul conchide despre sarcina de raportare aplicată societăților pe acțiuni și propune recomandări juridice în domeniul raportărilor pe piața de valori a Republicii Moldova.

Cuvinte-cheie: raport, societate pe acțiuni, piață de capital

Introducere. Actualmente, pe rol de realizare se afla procesul de raportare a societăților pe acțiuni din Moldova către Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF) a rezultatelor lor anuale de activitate. Aceste rapoarte sînt prezentate în conformitate cu prevederile unor reglementări speciale ale CNPF [1]

Rapoartele prezentate CNPF de către societățile pe acțiuni sînt deseori incomplete, nu conțin toate datele conforme cerințelor normative și, de regulă, nu sînt confirmate de organizațiile de audit, care că urmare a unor controale plătite să aplice și ele ștampila de confirmare a datelor contabile, etc.

Menționăm că înseși societățile pe acțiuni nu întotdeauna corespund criteriilor indicate în legislație, pentru care ar fi numite *societăți pe acțiuni publice*, neavînd nici capital suficient, nici numărul respectiv de acționari, deseori în registru fiind prezente persoane inexistente, decedate sau care au pierdut relația cu societatea, neactualizînd în registru datele lor personale (ele au devenit acționari în temeiul actelor sovietice, care pe parcursul anilor și-au pierdut valabilitatea, s-au

modificat, datele personale ale acționarilor societăților pe acțiuni fiind modificate substanțial).

Scopul lucrării este analiza procesului de raportare publică a societăților pe acțiuni din Republica Moldova.

Metode aplicate. La efectuarea studiului dat au fost aplicate diverse metode: analiza juridică, sinteza actelor normative examinate, deducția logică și metoda comparației.

Rezultate și discuții. Aplicînd principiul formalității la abordarea subiectului de raportare anuală și examinînd rapoartele prezentate de societățile pe acțiuni, CNPF vine cu scrisori de atenționare a organelor executive ale societăților pe acțiuni, în care, de regulă, indică următoarele.

Conform art. 89 alin. (1) din Legea nr. 1134/1997 [2], societatea care corespunde unuia dintre criteriile prevăzute la art. 2 alin. (2) din Legea nr. 1134/1997 [3] este supusă controlului de audit obligatoriu, al cărui obiect este exercițiul economico-financiar. Astfel, societatea urmează să încheie contract cu o companie de audit [4] și să prezinte raportul anual al societății confirmat prin raportul auditorului, con-

form pct. 6 lit. b) din Instrucțiunea CNPF [5]. Un astfel de raport al auditorului se prezintă anexat la raportul anual al societății în original sau în copie autenticată prin semnătura persoanei responsabile și ștampila umedă a societății. De asemenea, societățile pe acțiuni urmează să prezinte CNPF formularele respective anexate la raportul anual conform prevederilor Instrucțiunii respective a CNPF, dar și în format electronic, conform pct. 21 al Instrucțiunii susmenționate.

Concomitent cu prezentarea raportului, societatea pe acțiuni urmează să publice în ziarul "Capital Market" raportul său anual de activitate, indicînd inclusiv:

- toate persoanele cu funcții de răspundere ale societății, persoanele afiliate emitentului și mărimea cotelor deținute în capitalul social;
- informația privind numărul de acționari înregistrați în registru la ultima zi a perioadei de gestiune;
- informația privind auditorul emitentului, inclusiv numele și prenumele conducătorului, data și numărul contractului etc.
- informația privind opinia auditorului exprimată în raportul societății de audit care a efectuat

auditul obligatoriu al raportului financiar anual.

În acest context, este deosebit de important faptul că auditul sau controlul intern al societății nu poate fi efectuat de către comisia de cenzori a societății, fiind necesar obligatoriu de a fi efectuat de către o companie externă de audit, cerință normativă obligatorie impusă prin lege societăților pe acțiuni publice, iar în cazul interpretării extensive de către CNPF – tuturor societăților pe acțiuni.

În opinia experților în materie [6], o astfel de impunere este bine-venită unor societăți pe acțiuni publice, fapt care implică anumite responsabilități, dar nu sînt relevante pentru societățile pe acțiuni cu capital negativ, fără activitate și venituri, aflate în prag de insolvență sau suspendare de activitate etc.

În cazul unor neconformități sau pretinse încălcări, CNPF întocmește conducătorilor societăților pe acțiuni procese-verbale de contravenție administrativă, luînd decizii respective de sancționare a conducătorilor respectivi și colectînd sume importante, care sînt dirijate spre salarizarea personalului CNPF (acest aspect de colectare a veniturilor este deosebit de oportun pentru bugetul CNPF, fiindcă taxele impuse prin lege pieței de valori nu pot fi ridicate deoarece înșăși piața de capital se află în blocaj).

Ulterior, cei care contestează aceste decizii urmează să demonstreze nevinovăția lor și, respectiv, corectitudinea respectării normelor de drept în instanțele de drept comun ale Republicii Moldova. Judecătorii Republicii Moldova examinează cazurile date, abordîndu-le sub aspectul apărării intereselor statului (CNPF) de colectare a veniturilor respective, de regulă, pronunțînd hotărîri prin care se resping contestațiile depuse de conducătorii societăților pe acțiuni, pe motiv că sînt nefonda-

te, și astfel admit în masă greșeli judiciare, care, de regula, sînt confirmate ulterior în instanțele ierarhic superioare.

Considerațiunea că astfel de cazuri sînt judecate arbitrar, admițîndu-se greșeli judiciare, este fondată pe următoarele argumente care vin să confirme că CNPF, iar ulterior și instanțele de judecată, la adoptarea hotărîrilor încalcă sau aplică greșit normele de drept existente, atît cele administrative, cit și cele civile, atît de fond, cit și procesuale.

1. **Citarea nelegală a persoanelor pretinse contraveniente, inclusiv a celor concediate.** Instanțele de fond, de regulă, stabilesc în hotărîrile lor că persoana pretins contravenientă a fost citată legal. Dar legalitatea citării nu întotdeauna este confirmată documentar, luîndu-se drept probă doar declarația nefondată a CNPF sau expedierea formală a citației (fără scrisoare recomandată). Totodată, instanța de fond poate stabili citarea legală chiar și în cazul în care persoana pretins contravenientă nu mai activează în societatea respectivă la data citării, fără explicarea concluziei deduse eronat.

Astfel, putem avea o bănuială rezonabilă că instanțele de judecată în astfel de cazuri sînt conștiente de faptul că nu a avut loc citarea legală. De asemenea, se conștientizează faptul că citarea la adresa juridică a unei persoane fizice care deja s-a concediat de la această persoană juridică nu poate avea loc legal apriori, or nerespectarea procedurii citării legale a persoanei pretins contravenientă, stabilită expres în art. 382 din Codul contravențional (CC) [7] duce la ilegalitatea hotărîrii adoptate de CNPF (instanța de judecată), care astfel încalcă drepturile persoanei la apărare.

2. **Întocmirea de către CNPF a procesului-verbal fără consemnarea obiecțiilor și probelor aduse de**

persoana pretins contravenientă. După cum am menționat mai sus, CNPF întocmește procesul-verbal respectiv prin care se constată admiterea de către persoana fizică a încălcărilor legislației în vigoare privind raportarea către CNPF, precum și nerespectarea normelor legale de raportare în mass-media, însă, de regula, actul întocmit de CNPF nu conține obiecțiile și probele pe care persoana pretins contravenientă le aduce sau le-ar fi putut aduce în apărarea sa [8].

Totodată, „neconsemnarea în procesul-verbal cu privire la contravenție a datelor și a faptelor indicate la art. 443 CC al RM” conduce la obligațiunea CNPF (dar și a instanțelor de judecată) de a respecta norma expresă din art. 445 Cod contravențional al RM, care stabilește că „neconsemnarea în procesul-verbal (...) are că efect nulitatea acestuia”.

În practică, CNPF, dar și instanțele de drept comun nu se expun asupra aspectului menționat, considerîndu-l că și cum absent sau trecîndu-l cu vederea.

3. **Răspunderea contravențională a persoanei juridice raportate la persoana fizică.** Prevederile art. 17. CC al RM ”Răspunderea contravențională a persoanei juridice” stabilesc în alin. (1) că „este pasibilă de răspundere contravențională persoana juridică, cu excepția autorităților publice și instituțiilor publice, în cazurile prevăzute de prezentul cod, pentru contravențiile săvîrșite în numele său ori în interesul său de către organele sale ori de reprezentanții acestora”.

Raportate la cazurile care au loc de pedepsire a persoanelor fizice pretins contraveniente, putem constata că instanțele judecătorești, în opinia noastră, deduc eronat răspunderea contravențională a persoanei fizice, contrar faptului că prevederile art. 303 CC al RM, la

care de regulă fac trimitere CNPF și instanțele judecătorești, stabilesc expres responsabilitatea persoanelor juridice, stipulând că „neprezentarea sau prezentarea tardivă Comisiei Naționale a Pieței Financiare de către emitenți și participanții profesioniști la piața financiară nebancaară a dărilor de seamă stabilite de legislație și/sau prezentarea acestora în volum incomplet sau conținând informații neveridice se sancționează”.

Este important de reținut și aspectul de abordare eronată vizavi de faptul că instanța judecătorească, dar și CNPF, interpretează extensiv legea contravențională contrar alin. (2) al art. 5 al CC al RM, care stabilește expres că „interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii contravenționale sînt interzise”.

4. Despre obligațiunea persoanei juridice de a dezvălui public informația respectivă pe piața de capital. Piața de capital din Republica Moldova a fost guvernată de Legea cu privire la piața valorilor mobiliare, nr. 199-XIV din 18 noiembrie 1998, pînă cînd la 11.07.2012 a fost aprobată Legea privind piața de capital, nr. 171 din 11.07.2012, publicată la 14.09.2012 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 193-197, și care, în conformitate cu alin. (1) al art. 147 “Intrarea în vigoare”, stabilește că “prezenta lege intră în vigoare la 12 luni de la data publicării”. Astfel, piața de capital și entitățile care activează în cadrul ei, începînd cu 14.09.2013, sînt guvernate de prevederile noii legi.

Conform art. 118 alin. (1) lit. c) și d) al Legii nr. 171 din 11.07.2012 privind piața de capital, care stabilește dispozițiile generale despre dezvăluirea informației, obligațiunile de dezvăluire a informației “nu se aplică emitenților ale căror valori mobiliare, deși anterior au constitu-

it obiectul unei oferte publice, în prezent nu întrunesc caracteristicile unei oferte publice, precum și emitenților ale căror valori mobiliare, deși anterior au fost admise spre tranzacționare pe piața reglementată sau în cadrul MTF, în prezent sînt retrase de pe piața reglementată sau din cadrul MTF”.

Astfel, societățile pe acțiuni care nu sînt emitenți ale căror valori mobiliare constituie caracteristicile unei oferte publice sau/și valorile mobiliare ale cărorora sînt retrase de pe piața reglementată, precum și de pe piața sistemelor multilaterale de tranzacționare (MTF), sau/și au bilanț negativ (capital social negativ, unde pe fiecare acțiune nu există capital suficient, dar există datorii), aceste societăți pe acțiuni nu sînt publice și deci nu suportă obligațiunea de a publica/prezenta rapoartele lor financiare largului public.

Totodată, pornind de la faptul că CNPF este autoritatea de supraveghere a pieței de capital [8] și, prin definiție, cunoaște situația reală a societăților pe acțiuni, constatăm că CMPF nu aplică prevederile legislației în vigoare în vederea asigurării acoperirii financiare a valorilor mobiliare emise de emitenți, aplicînd măsuri de clarificare/suținere/sancționare față de societățile cu valori mobiliare care au lichiditate zero sau/și cu caracteristici de spălare a activelor, sau/și grevare cu obligațiuni financiare considerabile, sau/și cu o circulație redusă/neacceptată pe piețele de valori reglementate (bursiere) sau la MTF.

Totodată, reieșind din cele expuse și în conformitate cu prevederile alin. (1) lit c) și d) al art. 118 din Legea nr. 171 din 11.07.2012 privind piața de capital, astfel de societăți care nu sînt publice nu sînt obligate să dezvăluie informația în modul în care această procedură este stabilită de legislația în vigoare numai

pentru un anumit tip de emitenți – societăți pe acțiuni publice.

5. Privind obligațiunea CNPF de a se conforma rigorilor legale.

Trebuie de atenționat asupra faptului că CNPF, începînd cu data intrării în vigoare a Legii privind piața de capital (14 septembrie 2013), urma a se conforma prevederilor art. 147 alin. (15) al Legii nr. 171 din 11.07.2012 privind piața de capital, care stabilește expres că “actele normative ale Comisiei Naționale se aplică în măsura în care nu contravin prevederilor prezentei legi”.

Aceasta, în opinia noastră, vizează și “Instrucțiunea CNPF cu privire la conținutul, modul de întocmire, prezentare și publicare a raportului anual asupra valorilor mobiliare ale societăților pe acțiuni”, aprobată prin Hotărîrea CNPF nr. 18/10 din 14.05.2010, care pînă în prezent nu este modificată pentru a corespunde noilor reguli ale pieței de valori, precum și noilor cerințe legale vizavi de raportarea efectuată de societățile pe acțiuni din Republica Moldova.

De asemenea, în contextul celor menționate, acceptînd că există și situații în care societățile pe acțiuni publice au încălcat anterior regulile de prezentare a informației, raportînd CNPF necomplet sau/și nedeșfășurat sau/și eronat, considerăm că CNPF urmează a se conduce la adoptarea deciziilor sale și de prevederile alin. (3) și (4) ale art. 3 al CC al RM, care stabilește expres că „fapta care, printr-o lege nouă, nu mai este considerată contravenție nu se sancționează, iar sancțiunea stabilită și neexecutată anterior intrării în vigoare a noii legi nu se execută” și „dacă legea nouă nu mai prevede o anumită categorie a sancțiunii, sancțiunea de o astfel de categorie, stabilită și neexecutată anterior intrării în vigoare a noii legi, nu se mai execută”.

Concluzii. Considerăm nece-

sar a menționa oportunitățile și condițiile care, pe lângă faptul că sînt importante, constituie aspectul de fond și de drept pentru dezvoltarea pieței de valori:

1. CNPF trebuie să stea la straja intereselor și drepturilor acționarilor, asigurînd o supraveghere prudentă și profundă a pieței de capital din Republica Moldova, dar și aplicînd eficient și nefraudulos norma legală.

2. CNPF urmează a se conforma noilor rigori și cerințe legale, perfectînd baza normativă în vigoare privind societățile pe acțiuni, elaborînd și implementînd noi reguli și cerințe care să se coreleze cu noua legislație a pieței de capital – Legea nr. 171 din 11.07.2012 privind piața de capital;

3. Politica de stat pe piața de capital trebuie să fie stabilă, previzibilă și prudentă, în vederea asigurării dezvoltării accelerate a pieței de valori, fiind necesară elaborarea unei strategii de dezvoltare a pieței de capital din Republica Moldova, armonizate inclusiv la normele de drept ale Uniunii Europene.

4. CNPF urmează să constate prin actul său normativ că societățile pe acțiuni care nu cad sub cerințele de a fi considerate publice trebuie să fie supravegheate fără invocarea unor cerințe suplimentare, care vor fi exagerate

și inutile, precum ar fi auditul extern, publicarea în presă etc.

5. Constituirea unor piețe de capital reglementate și a sistemelor multilaterale de tranzacționare necesită un cadru normativ adecvat și stimulator pentru a tranzacționa sigur și în termene restrînse valorile mobiliare emise de emitenți (inclusiv emitenții publici), fiind o primă sarcină de reglementare a pieței de capital a CNPF – autoritatea de stat abilitată cu competențele depline în conformitate cu prevederile Legii privind Comisia Națională a Pieței Financiare, nr. 192-XIV din 12.11.1998.

Referințe bibliografice

1. Instrucțiunea CNPF cu privire la conținutul, modul de întocmire, prezentare și publicare a raportului anual asupra valorilor mobiliare ale societăților pe acțiuni, aprobată prin Hotărîrea CNPF nr. 18/10 din 14.05.2010.

2. Legea privind societățile pe acțiuni, nr. 1134-XIII din 02.04.1997.

3. Societatea pe acțiuni are un capital de 500 mii lei și un număr de acționari mai mare de 50 persoane.

4. Art. 82 alin. (2) și art. 89 alin. (5) din Legea privind societățile pe acțiuni, nr. 1134-XIII din 02.04.1997.

5. Instrucțiunea CNPF cu privire la conținutul, modul de întocmire, prezentare și publicare a raportului anual asupra valorilor mobiliare

ale societăților pe acțiuni, aprobată prin Hotărîrea CNPF nr. 18/10 din 14.05.2010.

6. Societățile pe acțiuni. www.financiar.md

7. Alin. (3) al art. 382 din Codul contravențional indică: „Citarea se face în așa fel ca persoana chemată să primească invitația cu cel puțin 5 zile înainte de data cînd ea trebuie să se prezinte în fața autorității respective”.

8. Așa precum prevede expres lit. g) a art. 443 CC al RM.